

CURSOS FUNDACIÓ FITA

EL FLÂNEUR A LA FINESTRA

Part primera

D'ON VENIM LLUNYÀ

Sessió nº 12 (29, XI, 2017). Mòdul 3.

Introito

J. Jubert Gruart

La fossilització del cristianisme i el problema de Déu

Amb la Reforma protestant i la Contrareforma Catòlica, el cristianisme (enterrat el cristisme) ha arribat a la seva culminació. Després (a continuació) començarà el desplomament i extinció del cristianisme. A partir del Concili de Trento i de consolidació de les fragmentacions protestants, que monopolitzen pràcticament en exclusiva les restes dogmatitzades del cristianisme, esgotat i tancat el discurs teològic aristotèlic-escolàstic, el tema Crist resta i sobreviu fossilitzat en un relat alhora tràgic i folklòric que compagina dogmatisme, intolerància i brutalitat gens anecdòtic amb la comèdia (“pastorets”) i el drama (“passió”). Aquest és el camí seguit pel catolicisme i la versió descolorida i extensa que perviu en l’actualitat. Pel seu torn, les esglésies derivades del protestantisme, apagats els seus excessos inicials, amb la seva concepció de la predestinació han fonamentat i mantenen els pilars de l’estructura capitalista en general i de la cerca i culte de l’èxit individual.

Relativament al marge d’aquestes dos grans derivades del cristianisme (que mantenen frenada, reprimida o empresonada la tasca del pensar), algunes (poques) i disperses mentes occidentals cerquen de donar (més que trobar) respostes alternatives al tema-problema de Déu. Volen canviar el Rema¹ d’un Tema (Déu) que s’ha fossilitzat i esdevingut monòton, repetitiu, laudatori, hiperbòlic, ... i també estrambòtic. Opten per abandonar la Teologia per ocupar càtedra en els àmbits de la Filosofia (metafísica, ontologia, epistemologia,...). No posen en qüestió, encara, l’existència de Déu emprant argumentaris que pretenen ser originals però que són versions de l’argument ontològic de (sant) Anselm: Déu existeix perquè és necessari. Axiomatitzada així la indiscutible i intocable l’existència de Déu, ara poden xerramecar de tot el que els hi abelleixi, no

¹ Rema: allò que cal dir/desplegar sobre el Tema.

sols sobre com és Déu sinó sobre els dos grans altres temes del moment: l'ontologia (qui i què soc jo, l'humà) i l'epistemologia (com és possible el coneixement i quina mena de coneixement és possible). Exemplars representatius i destacats d'aquesta corrent són els que anomenem "grans defecadors" dels segles XVII-XVIII: Descartes (1596-1650), Leibniz (1647-1716) i Berkeley (1685-1753), cronològicament ordenats per ordre de desaparició.

Contemporanis quant a l'època, discontemporanis quant al pensar, apareixen, interposats uns pocs pensadors atípics i originals: Francis Bacon (1561-1626), Tomaso Campanella (1568-1739) i Baruc Spinoza (1633-1677). Els dos primers, amb el seu utopisme, imaginem la possibilitat d'una realitat radicalment altra i millor que la de la cristiandat. Spinoza, pel seu torn i críticament, requèstiona totalment el qui i el què del Tot o Substància única (a la qual encara continua, a estones, anomenant Déu o, altres vegades, Natura, obrint el camí a una nova època del pensar que ja no té cap arrel ni fonament cristià.